

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitur Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. IX [i.e. IX]. Affectus deuotionis ac feruroris ſpiritus; eloquentiæ
Christianæ, & ſtudij ac diligentæ quam debent Prædicatores adhibere, vt
hæc omnia aſſequantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

CAPVT IX.

*AFFECTVS DEVOTIONIS AC FERVORIS
spiritus; eloquentia Christiana, & studij ac diligentia, quam
debent Prædicatores adhibere, ut hæc om-
nia assequantur*

Lib 4. de
doctr. Chri-
sti. c. 1.

Cap 1.
a 1. Cor. 12.

b Psal. 67. 12

c Luc. 21. 15

d Jeremi 9

e Isai 50. 4.

VO AIT S. AVGVSTINVS ESSE NECESSARIA
Prædicatoribus & Magistris, quibus ex officio incumbit
munus prædicandi doctrinã Scripturæ Sacræ: multum
cil. inveniendi, quæ intelligenda sunt & modum proferenda
sunt in lectione. Primum obtinetur studio ac diligentia
superius cap. 3. posita, & reliquis iam dictis ad bonam do-
ctrinam seligendam, auditorio ipsi accommodatam. Se-
cundum autem addit aliam gratiam gratis datam, cuius etiam superius
fecimus mentionem: quam Apostolus appellat a sermonem sapientia, & ser-
monem scientia, ad explicandum scilicet, quod eadem sapientiã & scientiam
affecuti sumus. ut enim Dauid dixit: b Dominus dabit verbum Evangelii. am-
bus virtute multa, ut scilicet audientium corda permoueat, & iniquita-
vitæ mutationes efficiant: ita ut neque hostes illos impediunt. c Ego
quit ipse Saluator, dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & con-
tradicare omnes aduersarij vestri. Et cum Jeremias Propheta conqueretur,
quòd dñs sciret loqui, quia puer esset: ipse Dominus misit manum suam, & tenuit
os eius, ac dixit: ecce dedi verba mea in ore tuo, & constitui te vt prædices
gentibus; ipsemet Saluator, quæ homo erat, dixit datam sibi à Patre elo-
quam eruditam, sapientem scilicet eloquentem, dextram & potentem ad
docendum, consolandum & erigendum afflictos, & peccatores conuer-
tendos. Eandem autem linguam communicat Deus Apostolis suis, &
ijs quos mittit ad vtilitatem fidelium. Cum autem Diuina prouidentia
ordinariè agat cum suauitate & cooperatione suarum creaturarum, debet
dum hunc sermonis modum alicui concedit, solet pro fundamento ac-
cipere dona ipsius naturæ, dans ei linguam expeditam, vocem claram,
& auditoribus gratam, pectus robustum, linguam elegantem, & natura-
lem eloquentiam, ac in loquendo facilitatem, & similes alias dotes maio-
res, aut minores, iuxta diuinę suæ sapientiæ concilia: supplet autem quod
in his deest duabus alijs vijs, feruore scilicet spiritus, & industrijs, vt ac-
te & modo Christiano eloquentia perficiatur.

§. 11. Aff

§. I. *Affectus & pium studium.*

PRI MA via est sine dubio præstantior & efficacior. Nã, vt S. Bernardus ait, feruorem deuotionis esse animæ linguam ad colloquendum cum Deo: nam sine Deuotione esse quasi mutã, nec scire colloqui cum verbo Diuino: ita dicere licet: feruorem spiritus, inflammatum amorem, & affectum deuotionis esse animæ linguam, ad bene prædicandum hominib. & suggerere verba dulcia, feruētia, & elegātia ad eos permouendos. Qua deuotione deficiente, Prædicatores manent quasi muti, & vix loqui norunt, ita vt corda permoueant. Feruentes amoris Dei, ac proximi affectus sunt quasi linguæ igneæ, in quibus spiritus Sanctus venit super Apostolos, iuxta illud Ecclesiæ in Hymno *Ignis vibrāte lumine lingua figurans dedit, verba vt essent profusi, & eharitate feruidi.* Et in alio dicit de hoc diuino igne: *Qui fida Christi pectora calore verbi compleat,* suggerens eis copiam verborum feruentium, & quasi ignis, accensorum. Et quemadmodum qui materiali vino inebriantur, solent esse loquaces, & eloquentes iuxta diuerbium illud: *fecundi calices, quem non fecere desertum?* Ita hic certa veritas est, quod inebriatio quæ fit hoc vino & nullo Spiritus Sancti, quo fuerunt Apostoli inebriati, faciat Prædicatores eloquentes eloquentia diuina, vt stupendas faciant mutationes in Auditoribus: vt videre licet in primo sermone, quem S. Petrus habuit, quo conuertit tria millia animarum. Deficiente autem igne hoc, & calore in corde Prædicatoris, verba prodibunt valde frigida, & auditores etiam manebunt frigidi. vt enim dixit S. Gregorius: *res qua in seipsa non arserit, alium non accendit.*

Ad hunc feruorem & igneas linguas obtinendas, necesse est rem hanc remotius inchoare: ita vt Prædicatores non sint contenti studio speculatiuo, sed alterum addant, quod affectiuum licet appellare: & consistit non solum in assequendis veritatibus Euangelij & reliquis Diuinæ Scripturæ; sed etiam in eisdem traijciendis in ipsa animæ viscera, sculpendo in ea omnes pios illos affectus, quos ibi assequuntur. Qui duas magnas adferunt vtilitates: alteram quod plurimum conferant ad Scripturarum sensum exactius agnoscendum, & penetrandū. Nã vt ait Cassianus: qui permotus in se est affectu quo Psalmi & reliqui Sacri libri scripti fuerunt, facile eos intelligit; & ex eo quod in corde suo experitur, facile intelligit, quod est in libro scriptum. Et S. Gregorius ait, quod quemadmodū rotæ, quæ erant in curru Ezechielis sequebantur motum spiritus, ita Scripturæ Sacræ sese accommodant, & motus internos sequuntur, quos Spiritus sanctus in cordibus efficit; & lectio ipsa stimulat & fouet sensum cordis; & hic vicissim lectionis intelligentiam. Et hinc altera oritur vtilitas, de qua nunc agimus, quod plurimum iuuet ad prædicandum cum

spiritu

*Serm. 45 in Cantic.**in Hymno laudum.**In Hymno Matutin.**li. 3. Moral. c. 28.**Collat. 10. c. 10.**Homil. 7. in Ezechiel.*

spiritu ac fervore, oprando scilicet imprimere in alijs eisdem affectus amoris, tristitiæ, aut lætitiæ quos in se sentit. Quare post ipsum studium, quod intellectum replet veritatibus: inchoandum est studium meditationis, quæ hos accendit affectus, expendendo tantum temporis in ea, quantum sufficiat ad eos accendendos: & sollicitandus est Dominus noster orationibus & colloquijs, vt cum lumine scientiæ dignetur commingere ignem charitatis, ac deuotionis. Hoc ait S. Gregorius significasse Christum Dominum nostrum in illo signo & miraculo nuptiarum, cum iussit Ministros *implere sex hydris aqua*, quam ipse conuertit in vinum. Facile enim potuisset ipse Dominus vinum in hydris de nouo creare; sed id non fecit, vt significaret: Ministros & Prædicatores suos primum debere potentias & facultates suas implere lectione & studio sacrarum scripturarum, quæ est aqua illa, de qua dixit Ecclesiasticus: *g aqua sapientia salutariis pot aut illum*: quam ipse postea misericordia sua conuertit in vinum cum communicat scilicet spirituales excelliores; excitatque affectus amoris Dei & proximi latentes in cortice historiæ sacræ. Sed quid nobis est faciendum, vt Christus D. N. dignetur in nobis hanc facere conuersionem, ne in conuiuio Prædicationis & concionis deficiat vinum, & porrigatur mera aqua? In eodem illo miraculo insinuat huius necessitatis remedium, quemadmodum enim Virgo Sanctissima Domina nostra, quæ nuptijs illis interfuit, statim atque vini defectum agnouit, à filio suo petijt, vt subueniret, dicens ei: *vinum non habent*: ad cuius intercessionem subuenit filius necessitati, & vinum dedit: ita etiam existimare debent Prædicatores & auditores: Virginem Sanctissimam esse primam aduocatam, & quæ necessitati spirituali, qua illi laborant, subueniat: quatenus intercessione sua cœleste impetrabit remedium. Et hæc causa est, cur Catholica Ecclesia in more habeat, vt in omnibus concionibus tam ipse Prædicator, quàm populus præmittat Angelicam Salutationem. orantes supremam hanc virginem, vt velit pro omnibus orare *mon*, ad impetrandam partem aliquam plenitudinis gratiæ, quam illa habet. Ipsi tamen Prædicatores multò ante quàm suam incipiant prædicationem, debent hanc Magistrorum Magistram orare, ac sollicitare, vt ipsis impetret sapientiam, & eloquentiam, doctrinam & verba, & reliqua ad suam Concionem necessaria. Si enim illa spirituali conuiuio intererit, in quo ipsi cibum sumunt, hoc est in studio meditationis & orationis aut quem alijs ipsi præbent, concione scilicet aut lectione; videritque deesse vitium, permouebitur cõpassione miseræ eorum, & orabit filium suum, vt eis subueniat, & ab ea liberet. Neque enim vacat mysterio, quod Christus Dominus noster voluerit per matrem suam sanctificare; & h. spiritu sancto sapientiaque replere primum prædicatorem, qui futurus erat vox ipsius, eiusque aduentus Præcursor: vt Euangelij Prædicatores intelligerent, se per

Homil.
6. n. Exsch.
Iohann. 2.2.

g Eccli.
15.3

g Luc. 1.44

merita & intercessionem Virginis sanctissimæ impetratos gratiam & donū sapientiæ, cāq; docturos. Ad hoc autē maximi est momenti consili-
um, quod suprema hæc Magistra dedit Ministris ministrantibus ad men-
sam illam nuptialem. Dixit enim: *quodcumque filius meus dixerit vobis, fa-
cite.* & ita, iubente Christo, impleuerunt hydrias aquā vsque ad sum-
mum: ex quibus hausērunt vinum, quod inter conuiuas distribuerunt.
Ex quo discunt Prædicatores, debere se omnia sua ministeria fundare in
obedientia Christo Domino nostro exhibenda, & ex eius voluntate col-
ligere scientiam studio suo, eamque in concione distribuere: tunc enim
felicem habebit exitum, vt mox dicemus. Hæc tamen obedientia debet
esse vsq; ad summū, hoc est, vt faciant ex parte sua summum, quod possunt,
in omnibus, quæ ad ipsorum officiū spectant, iuxta illud Apostoli ad di-
scipulum suū Timoth. *i ministerium tuum imple:* ea scilicet plenitudine, quā
illud exigit, in scientia, eloquentia, & sanctitate: & spera in diuina libera-
tate, quod si tu hac aqua ministerium impleueris, ipse Dominus eam
conuertet in vinū, addens quod defuerit, ad perfectum ministerij finem

§. II. Superiora explicantur exemplo libri quem Ezechiel & S. Ioannes
comederunt.

QVÆ DICTA sunt, ampliùs explicabuntur exemplo illo, quod
præbuit Deus Dominus noster erga duos insignes Prædicatores,
quos repleuit scientiā rerum, quas erant prædicaturi, & cum affe-
ctibus ab eis prouenientibus. Quos iussit comedere quendam librum, in
quo scriptæ erant Prophetiæ, ac veritates, quas eos docebat, vt prædica-
rent; eratque liber ille figura scripturæ Sacre, in qua continetur præcipua
materia, quæ doceri debet & prædicari populo Christiano. Et liber qui
dem, quem vidit Ezechiel, erat inuolutus in modum latæ cuiusdam mem-
bræ: quem manus quædam euoluit, & extendit coram ipso Propheta.
Ad significandum, (vt ait S. Gregorius) Diuinam Scripturam diffici-
lem esse, quæ intelligatur ob sententiarum profunditatem. Manus autē
potens ipsius Dei, eam detegit & explicat suis electis. De qua etiam Scri-
ptura intelligitur sententia illa Dauidis, qua dixit: *b Deus extendit calum
sicut pellem.* Cælum est diuina Scriptura, in qua manet Sol Sapientiæ cœ-
lestis; & Luna scientiæ rerum inferiorum; & stellæ virtutum exempla-
que Sanctorum Patrum. Hoc cælum euoluit Dominus noster, cū a-
perit ac docet quod continet, Magistros per propriū ipsorum studium;
& reliquos fideles per eorum prædicationem. Qui liber scriptus erat intus
& foris continet enim historiam rerum externarum, & allegoriam inter-
narum; corticem, & spiritum; præcepta rerum, quæ præstari debent aut
vitari, & promissiones rerum inuisibilium ac cœlestium; doctrinam de
Deo incarnato, & factō homine visibili; doctrinam Dei immensi, & in-

6.10.

i 2. Timoth.
4. 5.a Ezechi. 2.
9. & c. 3. 1.Hom. 9. in
Ezechi.

b Ps. 103. 3.

uisibilis. Præcipuè verò continet tria capita rerum insigniam ac solenni-
um, quas vocat *Lamentationes*, & *Carmen*, & *Va.* *Lamentationes* sunt doctrina
veræ pœnitentiæ, qua desentur peccata ad obtinendam eorum veniam;
etiam sunt res omnes aduersæ, & lædentes, quas Christus D. N. pro no-
bis est perpeffus: & impellunt nos ad flendum ac lugendum, eò quòd oc-
casionem dederimus eius doloribus. *Carmen* est doctrina rerum iucunda-
rum, quæ iustos exhilarant; magnalium ipsius Dei, & operum admirabi-
lium; diuinorum beneficiorum, præmiorum æternorum, ac temporali-
um: quibus bona opera remunerantur. *Va.* est doctrina horrendorum sup-
pliciorum, quæ Dei iustitia inferet peccatoribus in hac & in futura vita
nisi pœnitentiam agant. Ad hæc tria capita reuocantur quæcunque sunt
prædicanda: ac proinde in omnibus illis debent Prædicatores esse valde
exercitati: penetrantes studio suo & meditatione, quicquid de vnoquo-
que scriptum est intus & foris; ita vt nouerint quod ipsa historia præ-
fert; & myfteria occulta, quæ sub ea latent. Sed quoniam non laus est
scire, quocunque modo, adiecit Dominus statim, dicens Prophetæ:
hominis comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel. quod idè est ut
que si ei dixisset (vt explicat S. Gregorius) *comede, & pascet, satietur,*
eructa; accipe, & sparge, confortare, & labora. Quasi dicat, ob duos potissi-
mùm fines librum hunc tibi ostendo, ac trado: ad vtilitatem scilicet tu-
am, & multorum aliorum: quare comede & pascet & c. Cogita studium
tuum, quod Concioni præmittis, esse tanquam cibum quandam spiri-
tualem, in quo comedas doctrinam, quam facias tibi ipsi propriam, incor-
porando eam tecum ad animæ tuæ sustentationem, & cordis confortati-
onem. Ac propterea os tibi aperiendum est, vt fecit Ezechiel: ait enim:
aperui os meum, & cibauit me volumine illo. Aperire os, est valdè ferio desi-
derare sapientiam, eamque feruenti oratione à Deo petere, qui potest il-
lam dare, iuxta illud Dauidis: *e os meum aperui, & attraxi spiritum sapien-
tiæ.* Quæ oratio ac desiderium quòd fuerit feruentius, eò anima red detur
aptior ad ipsum donum suscipiendum. Desiderio enim applicat se ad la-
bores studiorum; oratione autem obtinet, quod desiderat à manu Do-
mini, qui dixit: *dilata os tuum, & implebo illud:* dans intellectu tuo passim,
& alimentum veræ doctrinæ, quam desideras: quia solis tuis visibus eum
poteris eam obtinere. Omnipotens Deus toties ad os cordis nostri ma-
num porrigit, quoties nobis intellectum aperit, & cibum sacri eloqui
in nostros sensus immittit. Deus, vt dixit Ecclesiasticus *e cibauit nos pane ver-
ta & intellectus, dās vnicuique sufficientē portionē, quā illi ponit in ore, vt eam
deglutiat, & ex ea accipiat nutritionem.* ac propterea dixit Ezechiel: *fiu-
do tibi.* quasi dixerit: non debet liber in ore manere, sed transire vsque ad

*Hom. 10. in
Ezechielem*

*e Psal. 118,
131.*

d Psal. 80.

D. Gregorij.

e Eccl. 15. 3.

*D. Gregori
94.*

stomachum, vt repleat omnia viscera tua. os librum comedit per lectionem, cum legit Scripturam Sacram, & Sanctorum interpretationes; transit vero ad ventrem, hoc est intellectum, per meditationem & studium recollectum, cum quod legit, intelligit, penetrat, ac sentit. Complent viscera, cum amat, & amplectitur, & opere exequitur opera virtutum, quas meditatus est in Scripturis: cum autem immittit in sua interiora omnes affectus, si legit, studet, aut meditatur *lamentationes* & *planctus* ob dolores Saluatoris: repletur affectibus lacrymarum; & ipse flens faciet etiam alios flere. Si meditatur *Cantica* aut *Va*, implet suum spiritum affectibus *laetitiae*, aut *timoris*; & cum praedicat, etiam eos imprimis in auditoribus: cor enim in se commotum, etiam mouet; & tenerum emollit; ac tremens, etiam alios tremere facit; & cor accensum, alios quoque accendit.

Hoc adhuc clarius explicat Angelus, qui S. Ioanni dedit librum, vt illum deuoraret; & adiecit: *f faciet amaricari ventrem tuum. vt praedicator Euangelicus intelligat, quod antequam ad praedicandum accedat, debeat cor suum replere amaritudine, dolore & poena propter propria & aliena peccata: & propter supplicia, quae propter illa timet: debet quoque seipsum amaricare, & carnem suam poenitentibus & asperitatibus corporalibus affligere, vt pro suis peccatis satisfaciat, & veniam pro alijs obtineat; & fauorem, quo possit illos iuuare. Praeterea debet seipsum praeparare ad tolerandas amaritudines, & labores, qui sunt cum ipso officio coniuncti: qui sunt satis graues. Propterea enim quando Christus D. N. librum hunc S. Paulo dedit apertum, initio suae conuersionis excacauit oculos corporis eius: vt melius posset legere & intelligere librum oculis animae, ac dixit de illo: *g Ego ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati*, ratione praedicationis quam illi imponam. Et ipsa experientia docuit, quod liber amaricasset eius cor: semper enim in spiritu affligebatur igne zeli; in corpore autem cruce mortificationum. Quemadmodum autem S. Ioannes nihil horrens amaritudines, deuorauit librum ab Angelo sibi potrectum, obediens caelesti voci dicenti sibi, vt illum ab Angelo peteret: ita praedicator Euangelicus, quem Deus elegit, & ad hoc munus vocauit, obedire debet eius diuinae inspirationi, & acceptare quamcunque amaritudinem, & poenam suo ministerio annexam: vt sic placeat Domino illud ipsi imponenti. Accipiens enim a Deo & Sancto eius Angelo doctrinam, eamque in cor suum immittens eo modo, quem diximus: bene collocatus censendus erit quicumque labor, quem in ea praedicanda posterit. Praecipue cum Ezechieli & S. Ioanni dictum sit, quod liber esset in ore futurus dulcis sicut mel. Quo significatur praesens auxilium, quod suauissimè largitur Praedicatoribus cum dulcedine solationum caelestium, cum obeunt munus suum sicut debent: exultant enim*

f. Apoc. 10. 9

g. Actuum. 9. 16.

Homil. 11.
in Ezech.

cum vident se Dei voluntatem exequi, dum prædicant, & dum vident fructum, qui in multis auditoribus prouenit. Quæ tamen libri huius dulcedo in ore comedētis multò magis significat (vt S. Greg. ait) gratiã declarãdi Diuinas Scripturas: easq; prædicandi cū tanta dulcedine & iuauitate, vt Euãgeliũ in ore eius dulce sit sicut mel, ob dulcedinẽ & iuauitatẽ qua illud docet; eò quòd illud habeat animæ suæ infixum & impressum. Ipsi de omnipotẽte Deo sciunt suauiter loqui, qui didicerunt cordis sui visceribus veraciter amare. In eius ore Scriptura sacra dulcis est, cuius vitæ viscera mandatis eius replentur; quia ei suauis est ad loquendum, cui interiùs impressa fuerit ad viuendum.

CAPVT X.

PRAXIS CHRISTIANAE ELOQUENTIAE
ex Sancto Augustino.

VPEREST EXPLICARE, QUOD SPECTAT ad humanam industriam, vt prædicatio fiat modo conuenienti. Quod faciemus colligentes aliqua documenta ex S. Augustino in eius quarto libro de doctrina Christiana. Præsupponimus autem, eum in illo libro non intendere docere Rhetoricam more scholarum secularium; (quamuis & hæc sit vtilis) sed quod pertinet tantum ad Magistros, & Prædicatores, siue Oratores Ecclesiasticos: vt officium suum exactè, & cum excellentia præstent. Quod officium in eo consistit, vt eos doceant qui scire opus habent; aut si iam sciunt, vt eos moneant, & exhortentur ad amplectendum bonum, & fugiendum malum. Dando operam, vt ad vtrumq; beneuolos, attentos, ac dociles reddant auditores: ac proinde ad officium prædicatoris pertinet, ita loqui, vt doceat, vt delectet, & fleat: docere necessitatis est; delectare suauitatis, fleat victoria. Docere est in primo loco tanquam dux, & complectitur quidquid est docere bona & dedocere mala, retegendo deceptiones, quibus aliqui sunt decepti; & resoluendo dubia eis, qui in aliquo hærent dubitantes; & amplius eos confirmantes in bono iudicio, & rationis dictamine, ita clarè & perspicuè res proponendo, vt auditores eas percipiant, & bene intelligant. Nam is (inquit) est primus docendi modus, quo fit, vt qui audit verum audiat; & quod audit intelligat. Parum enim prodesset veritates eis di-

Lib. 4. de
Doctr.
Christia.

c. 12.

c. 41. i.

c. 12.